O‘QUVCHILARNING OG‘ZAKI VA YOZMA MULOQOT KOMPETENSIYALARINI SHAKLLANTIRISH

Nurumova Dinara Maqsudovna
nurumovadinaramaqsudovna@gmail.com
DOI:https://doi.org/10.5281/zenodo.23251886

Annotatsiya: Ushbu tezisda o‘quvchilarning og‘zaki va yozma muloqot kompetensiyalarini shakllantirish masalalari o‘rganilgan. Zamonaviy ta’lim jarayonida kommunikativ kompetensiyalar o‘quvchilarning muloqot madaniyati, fikrini aniq ifodalash qobiliyati va ijtimoiy faoliyatdagi muvaffaqiyati bilan bevosita bog‘liq. Tadqiqotda og‘zaki va yozma muloqot ko‘nikmalarini rivojlantirishning didaktik va metodik jihatlari, samarali usullar va o‘quvchilarni baholash mexanizmlari tahlil qilingan. Shu bilan birga, pedagogik amaliyotdagi misollar va adabiyotlar asosida muloqot kompetensiyasini shakllantirish strategiyalari ko‘rib chiqilgan.

Kalit so‘zlar: og‘zaki muloqot, yozma muloqot, kommunikativ kompetensiya, ta’lim metodikasi, o‘quvchi rivoji, baholash tizimi.

Аннотация: В данной тезисной работе исследованы вопросы формирования устной и письменной коммуникативной компетенции учащихся. В современном образовательном процессе коммуникативные компетенции напрямую связаны с культурой общения учащихся, способностью точно выражать свои мысли и успешностью в социальной деятельности. В исследовании проанализированы дидактические и методические аспекты развития устных и письменных коммуникативных навыков, эффективные методы и механизмы оценки учащихся. Кроме того, на основе примеров педагогической практики и литературы рассмотрены стратегии формирования коммуникативной компетенции.

Ключевые слова: устная коммуникация, письменная коммуникация, коммуникативная компетенция, методика обучения, развитие учащихся, система оценки.

Annotation: This thesis examines the issues of developing students’ oral and written communication competencies. In modern education, communicative competencies are directly linked to students’ communication culture, their ability to express thoughts clearly, and their success in social activities. The study analyzes didactic and methodological aspects of developing oral and written communication skills, effective methods, and student assessment mechanisms. Additionally, based on examples from pedagogical practice and literature, strategies for forming communicative competence are considered.

Keywords: oral communication, written communication, communicative competence, teaching methodology, student development, assessment system.

Kirish:

Hozirgi kunda ta’lim jarayonida o‘quvchilarning kommunikativ kompetensiyalarini shakllantirish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Kompetensiya tushunchasi – o‘quvchining o‘z bilimini amaliyotga tatbiq etish, muloqot qilish va turli vaziyatlarda o‘zini tutish qobiliyatidir. Ayniqsa, og‘zaki va yozma

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

muloqot kompetensiyalari o‘quvchilarning akademik muvaffaqiyati va ijtimoiy moslashuviga bevosita ta’sir ko‘rsatadi [1].

Og‘zaki muloqot o‘quvchilarga fikrlarini aniq ifodalash, suhbatni davom ettirish va tinglovchilar bilan samarali aloqada bo‘lish imkonini beradi. Yozma muloqot esa fikrlarni tizimli shaklda yozish, mavzuni chuqur tahlil qilish va mantiqiy dalillar bilan qo‘llab-quvvatlash ko‘nikmalarini rivojlantiradi [2].

Ta’lim jarayonida og‘zaki va yozma muloqot kompetensiyalarini shakllantirishning metodik asoslari asosan kommunikativ yondashuv va interaktiv metodlarga tayangan. Bu metodlar o‘quvchilarning faol ishtirokini ta’minlaydi va muloqot ko‘nikmalarini amaliyotda sinovdan o‘tkazishga imkon yaratadi [3].

Tahlil va muhokama:

1. **Og‘zaki muloqot kompetensiyasini shakllantirish:**

Og‘zaki muloqot ko‘nikmalarini rivojlantirishda pedagoglar turli metodlardan foydalanadilar. Jumladan: rolli o‘yinlar, bahs-munozaralar, taqdimotlar va guruh ishlarining muhimligi ta’kidlanadi [4]. Rolli o‘yinlar o‘quvchilarga turli ijtimoiy vaziyatlarda o‘zini qanday tutishni o‘rgatadi, bahs-munozaralar esa argumentatsiya va tanqidiy fikrlash ko‘nikmalarini shakllantiradi. Shu bilan birga, muntazam og‘zaki ishlar baholash jarayoni orqali o‘quvchilarni rag‘batlantirish samaradorligini oshiradi [5].

Og‘zaki muloqot ko‘nikmalarini baholash mezonlari quyidagilarni o‘z ichiga oladi: nutqning aniq va ravonligi, mantiqiy struktura, tinglovchilar bilan interaktiv aloqasi, savollarga tezkor va mazmunli javob berish qobiliyati. Shu tarzda o‘quvchilar muloqot jarayonida o‘zining kuchli va zaif tomonlarini aniqlay oladi [6].

2. **Yozma muloqot kompetensiyasini shakllantirish:**

Yozma muloqot ko‘nikmalari o‘quvchilarga fikrlarini tizimli ifodalash, mantiqiy dalillarni keltirish va o‘z fikrini yozma shaklda himoya qilish imkonini beradi. Ta’lim jarayonida insho, referat, maqola, esselar va loyiha ishlari orqali yozma muloqot kompetensiyasi rivojlantiriladi [7].

Yozma muloqotni baholashda asosiy mezonlar: grammatik va leksik to‘g‘rilik, mantiqiy bog‘lanish, mavzu doirasidagi fikrlarni kengaytirish, adabiy va ilmiy uslubga rioya qilishdir. Shuningdek, yozma ishlar o‘quvchining izlanish qobiliyatini va manbalarni tahlil qilish ko‘nikmasini ham rivojlantiradi [8].

3. **Og‘zaki va yozma muloqot integratsiyasi:**

Kompetensiyalarni shakllantirishda og‘zaki va yozma muloqot bir-birini to‘ldiruvchi jarayon sifatida ko‘riladi. Masalan, o‘quvchilar avval guruhda bahs-munozara olib boradi, so‘ngra natijalarni yozma shaklda taqdim etadi. Shu yo‘l bilan ular muloqot jarayonida fikrini shakllantiradi va uni tizimli ravishda ifodalaydi [9].

Zamonaviy texnologiyalar ham muloqot ko‘nikmalarini rivojlantirishda muhim vosita hisoblanadi. Elektron darsliklar, onlayn forumlar, bloglar va virtual guruh ishlari o‘quvchilarning og‘zaki va yozma muloqot imkoniyatlarini kengaytiradi [10].

Pedagogik tajribalar shuni ko‘rsatadiki, integratsiyalashgan yondashuv orqali o‘quvchilarda muloqot kompetensiyasi sezilarli darajada oshadi. Shu bilan birga, individual va guruh ishlarining kombinatsiyasi, interaktiv metodlar va muntazam baholash samaradorlikni ta’minlaydi.

Xulosa:

Umumiy qilib aytganda, o‘quvchilarning og‘zaki va yozma muloqot kompetensiyalarini shakllantirish ta’lim jarayonining ajralmas qismidir. Bu jarayon kommunikativ yondashuv va interaktiv metodlarga tayanadi, o‘quvchilarning fikrlash, izlanish va ijtimoiy ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Og‘zaki va yozma muloqot ko‘nikmalarini baholash mezonlari aniq belgilanishi kerak va ularning samarali shakllanishi o‘quvchilarning akademik va ijtimoiy muvaffaqiyatiga bevosita ta’sir qiladi. Shu bilan birga, texnologik vositalardan foydalanish muloqot kompetensiyalarini oshirish jarayonini yanada samarali qiladi.

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Hymes, D. (1972). On Communicative Competence. New York: Harper & Row, pp. 5-25.
2. Canale, M., Swain, M. (1980). Theoretical Bases of Communicative Approaches to Second Language Teaching and Testing. Applied Linguistics, 1(1), pp. 1-47.
3. Richards, J., Rodgers, T. (2001). Approaches and Methods in Language Teaching. Cambridge University Press, pp. 89-112.
4. Thornbury, S. (2005). How to Teach Speaking. Longman, pp. 34-56.
5. Ur, P. (1996). A Course in Language Teaching: Practice and Theory. Cambridge University Press, pp. 78-101.
6. Brown, H. D. (2007). Principles of Language Learning and Teaching. Pearson Longman, pp. 215-238.
7. Hyland, K. (2003). Second Language Writing. Cambridge University Press, pp. 45-72.
8. Graham, S., Perin, D. (2007). Writing Next: Effective Strategies to Improve Writing of Adolescents in Middle and High Schools. Alliance for Excellent Education, pp. 12-40.
9. Nation, I. S. P., Newton, J. (2009). Teaching ESL/EFL Listening and Speaking. Routledge, pp. 101-127.
10. Warschauer, M., Kern, R. (2000). Network-Based Language Teaching: Concepts and Practice. Cambridge University Press, pp. 55-84.

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.